

12. Скрытый майнер. Определяем и уничтожаем. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=d8fuCQ4IYC8>
13. Статистика Интернета на 2019 год. URL: <https://www.web-canape.ru/business/vsya-statistika-interneta-na-2019-god-v-mire-i-v-rossii/>
14. Радіо Свобода. Соціальна інженерія: як шахраї використовують людську психологію в Інтернеті. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/socialna-inzhenerija-shaxrajstvo/29460139.html>

УДК 373.5.016:32(072)

Ремех Тетяна Олексіївна,
кандидат педагогічних наук, старший
дослідник, завідувачка відділу
суспільствознавчої освіти Інституту
педагогіки НАПН України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В КУРСІ «ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА»

Зміст шкільної громадянської освіти визначають суспільні потреби, вимоги соціальних і державних інституцій, а також інтереси особистості, її ставлення до суспільно значимих проблем та готовність долучатися до їх розв'язання [2].

Метою громадянської освіти є цілеспрямована підготовка учнівства до ефективного функціонування в системі демократичних суспільних відносин на основі соціальної взаємодії, громадянської участі та відповідальності [1].

Для досягнення цієї мети учні/учениці мають оволодіти знаннями про здобутки й розвиток демократичного суспільства в державах світу, поступ, цінності та принципи становлення демократії в Україні. Важливим завданням навчання курсу є формування в учня/учениці мотивації, вмінь і навичок, необхідних для активної залученості й відповідальної участі у громадсько-політичних процесах на основі власних переконань, цінностей, поваги до прав і свобод інших громадян, конструктивного ставлення до суспільного життя [2].

Освітню модель громадянської освіти складають цінності, поведінкові установки, знання та їх критичне осмислення, практичні вміння й навички, оволодіння якими дає змогу учнівству дієво долучатися до суспільного життя та демократичних процесів [1].

Практична реалізація завдань навчання десятикласників/десятикласниць курсу «Громадянська освіта» потребує створення та впровадження в освітній процес методичного інструментарію, спрямованого на набуття ними громадянської компетентності через активне залучення до проблемного навчання, експериментування, дослідницької діяльності, розвитку критичного мислення, самостійності суджень.

Особливості змісту курсу «Громадянська освіта» та вимоги до результатів навчання визначають особливості оцінювання. Крім усталених функцій, оцінювання є важливим складником навчання громадянської освіти, адже принципи, форма і власне процес оцінювання впливають на розвиток громадянської компетентності учнів/учениць.

У навчальній програмі зазначено, що головну увагу в курсі слід приділяти не стільки здобуттю учнями/ученицями нової інформації, скільки виробленню навичок, умінь та формуванню ціннісних орієнтацій людини і громадянина [1]. Відтак основу оцінювання учнів/учениць має складати діяльнісний компонент: вміння досліджувати суспільно значимі явища, події і процеси, формулювати й аргументувати власну думку, дебатувати, співпрацювати з іншими тощо.

При оцінюванні результатів навчання учнів/учениць із громадянської освіти вчитель/вчителька має враховувати: обґрунтованість, осмисленість, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість їхніх міркувань, рівень сформованості передбачених програмою умінь і навичок як-от вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, формулювати висновки, виявляти й розв'язувати проблеми, висувати гіпотези й передбачення, формулювати оцінні судження тощо [3, с. 164].

Застосування процедур оцінювання на уроках громадянської освіти має бути спрямоване на аналіз учнем/ученицею власного поступу, вдосконалення власних навичок, управління власним навчанням. Тому важливим на уроках курсу є формувальне оцінювання, яке дає можливість відслідковувати процес навчання. Таке оцінювання відрізняється від підсумкового тим, що, по-перше,

здійснюється у ході освітнього процесу, по-друге, спрямоване на перевірку його перебігу, і, по-третє, є позитивним, ціннісним та індивідуалізованим.

Інструментами формувального оцінювання є педагогічне спостереження вчителя/вчительки за діяльністю десятикласників/десятикласниць, аналіз їхньої діяльності (обговорення, есеї, презентації, інфографіки, міні досліджень та ін.), надання зворотнього зв'язку. Ефективним способом залучення учнів/учениць до оцінювання є застосування процедур самооцінювання та взаємного оцінювання, що дає змогу підвищити їхню відповідальність за власне навчання, спільно виробити критерії оцінювання, активно засвоїти навчальний матеріал, удосконалити навички оцінювати результати власної діяльності.

Формувальне оцінювання впливає на підвищення результативності навчання, допомагає учням/ученицям усвідомити способи досягнення кращих результатів, а вчителю/вчительці – спланувати траєкторію досягнення навчальних цілей відповідно до потреб і поступу кожного учня й кожної учениці. За компетентнісного підходу до навчання курсу основою оцінювання навчальних результатів учнів/учениць має бути оцінка: рівня сформованості їхніх компетентностей та наскрізних умінь; здатностей обдумувати й виконувати колективні завдання; набуття навичок співпраці; емоційного стану і динаміки розвитку учня/учениці [3, с. 166].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Громадянська освіта. Навчальна програма інтегрованого курсу для 10 класів загальноосвітніх навчальних закладів. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення : 20.05.2022).
2. Методичні рекомендації про викладання предмета «Громадянська освіта» у 2020/2021 навчальному році. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 11.08.2020 № 1/9-430. URL : <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-pro-vykladannya-predmeta-gromadyanska-osvita-u-2020-2021-navchalnomu-rotsi/> (дата звернення : 20.05.2022).
3. Ремех Т. О., Пометун О. І. Методика навчання учнів ліцею громадянської освіти : методичний посібник [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 222 с.